

การรับรู้เรื่องปัจจัยเกี่ยวเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ ของบุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

พัฒนวิดี เนาวรัตน์พันธ์*

~~~~~

คำสำคัญ: การรับรู้/ สุขภาพบุคลากร/ ความปลอดภัยในการทำงาน

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อศึกษาการรับรู้เรื่องปัจจัยเกี่ยวเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพของบุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านแหล่งสารสนเทศที่ได้รับความรู้ เนื้อหาที่ได้รับความรู้ การนำเนื้อหาที่ได้รับความรู้ไปใช้ และปัญหาที่ประสบวิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการวิจัย และรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรห้องสมุด ได้แก่ บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่งานห้องสมุด เจ้าหน้าที่ห้องสมุด และบุคลากรตำแหน่งอื่นๆ ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 31 แห่ง รวมทั้งสิ้น 142 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 91.55 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 127 คน ร้อยละ 97.69 ได้รับความรู้จากแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต และบุคลากรห้องสมุดทุกคน จำนวน 130 คน ร้อยละ 100 ได้รับความรู้เรื่องประเภทของปัจจัยเกี่ยวเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ เนื้อหาที่บุคลากรห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 77 คน ร้อยละนำไปใช้ คือ วิธีการป้องกันและดูแลรักษาสุขภาพจากปัจจัยเกี่ยวเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ และนำไปใช้ในระดั้มากและปานกลาง ส่วนปัญหาที่บุคลากรห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 128 คน ประสบ คือ รายการโทรทัศน์ที่ให้ความรู้เรื่องปัจจัยเกี่ยวเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพยังมีไม่เพียงพอ และประสบปัญหาในระดับปานกลางทุกเรื่อง บุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการป้องกันและดูแลรักษาสุขภาพตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกวิธี และเป็นแนวทางสำหรับแหล่งสารสนเทศในการให้ความรู้ด้านการป้องกันและดูแลรักษาสุขภาพบุคลากรห้องสมุดที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

Abstract

Research objective to study the perception of state hospital library personnel in Bangkok Metropolitan area of work-related factors affecting health in the aspects of knowledge-acquired information resource, knowledge-acquired

* นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

content, application of knowledge-acquired content, and confronted problem. Research methodology is survey research using questionnaire in conducting research. Data was collected from library personnel such as librarians, library officers, library staffs and personnel in other positions who have worked in 31 state hospital libraries in Bangkok Metropolitan area for total of 142 persons. The questionnaires were returned from 130 persons or 91.55%. Data was analyzed by frequency distribution to find percentage, mean and standard deviation.

Research result: The maximum number of 127 library personnel or 97.69% acquired knowledge from internet information resource and all of 130 library personnel or 100% acquired knowledge in the issue in type of work-related factors affecting health. The content applied by the maximum number of 77 library personnel was the method of health prevention and care from work-related factors affecting health, and it was also applied in high and moderate level. The problem confronted by the maximum number of 128 library personnel was the inadequacy of television programs in providing knowledge of the work-related factors affecting health. In addition, the library personnel confronted with the problems on every issue in moderate level. The state hospital library personnel in Bangkok Metropolitan area could apply acquired knowledge for prevention and care of self-health and health of other persons in correct ways, and to be the guideline for information resource in knowledge provision in the aspect of prevention and care of library personnel health that occurred or may occur in the future.

บทนำ

การเจ็บป่วยหรือการได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน นับเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่นับวันจะทวีความสำคัญมากขึ้น โรคจากการทำงานหรือโรคจากการประกอบอาชีพ (Occupational Diseases) มีสาเหตุหลักมาจากการสัมผัสสิ่งคุกคาม หรือสภาวะแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม โดยมีอาการของความเจ็บป่วยนั้นๆ อาจเกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงานในขณะที่ทำงานหรือหลังจากการทำงานเป็นเวลานานและโรคบางอย่างอาจเกิดภายหลังหยุดการทำงานหรือลาออกจากการทำงานนั้นๆ เช่น โรคผิวหนังจากการประกอบอาชีพ การบาดเจ็บจากการทำงาน เป็นต้น โรคที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Work-related Diseases) มีสาเหตุปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน และสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับงานเป็นปัจจัยหนึ่งของการเกิดโรค ได้แก่ สภาวะการทำงานที่ไม่เหมาะสม ลักษณะท่าทางการทำงานที่ไม่ถูกต้อง สภาพของงานที่ต้องปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม โดยปัจจัยที่เกี่ยวกับงานอาจจะเป็นสาเหตุเริ่มต้น หรือทำให้อาการรุนแรงมากขึ้น เช่น โรคกระเพาะ

อาหาร โรคหัวใจขาดเลือด โรคทางเดินหายใจอุดตันเรื้อรัง โรคความดันโลหิตสูง การบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ เป็นต้น (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2555)

ในการทำงานของบุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาลนั้น มีลักษณะคล้ายกับงานในสำนักงานทั่วไปเพราะทำงานอยู่กับทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ และการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการห้องสมุดซึ่งเป็นบุคลากรภายในหน่วยงานเป็นส่วนใหญ่ ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อสุขภาพเช่นบุคลากรในแผนกอื่นของโรงพยาบาลที่ให้บริการและสัมผัสผู้ป่วยโดยตรง แต่ในความเป็นจริงงานห้องสมุดเป็นงานที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และเจ็บป่วยจากการทำงานทั้งจากพฤติกรรมด้านสุขภาพ ลักษณะของงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ โดยเฉพาะบุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาล เพราะภายในโรงพยาบาลจะประกอบไปด้วยกระบวนการทำงานต่างๆ มากมายที่มีโอกาสสัมผัสกับปัจจัยประเภทต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่มีสาเหตุมาจากทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ การยศาสตร์ และจิตวิทยาและสังคม ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ หรือการบาดเจ็บ เช่น ฝุ่นละออง สารเคมี และเชื้อโรคต่างๆ เป็นต้น โดยที่บุคลากรไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ (พิชญา พรศทองสุข, 2555: 1) การเกิดโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ หลายปัจจัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านสุขภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดมีผลต่อสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพ ทั้งกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้านร่างกาย และกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้านสมอง นอกจากนี้คำว่า สุขภาพมิได้หมายความถึงเฉพาะสุขภาพร่างกายเท่านั้น ยังหมายรวมถึงสุขภาพด้านจิตใจและสังคมด้วย (อรวรรณ แก้วบุญชู, 2547)

จากการที่สถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้นและความจำเป็นของบุคลากรห้องสมุดในการได้รับความรู้เพื่อดูแลรักษาสุขภาพและวิธีป้องกันจากปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ผู้วิจัยซึ่งเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาเรื่องการรับรู้เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพของบุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านแหล่งสารสนเทศที่ได้รับความรู้ เนื้อหาที่ได้รับความรู้ การนำเนื้อหาที่ได้รับความรู้ไปใช้ และปัญหาที่ประสบ ผลการวิจัยทำให้บุคลากรห้องสมุดสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการป้องกันและดูแลรักษาสุขภาพตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง และเป็นแนวทางสำหรับแหล่งสารสนเทศในการให้ความรู้ด้านการป้องกันและดูแลรักษาสุขภาพบุคลากรห้องสมุดที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้เรื่องปัจจัยเกี่ยวเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพของบุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านแหล่งสารสนเทศที่ได้รับความรู้ เนื้อหาที่ได้รับความรู้ การนำเนื้อหาที่ได้รับความรู้ไปใช้ และปัญหาที่ประสบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บรรณารักษ์และบุคลากรวิชาชีพอื่นๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุดโรงพยาบาลของรัฐในเขต

กรุงเทพมหานคร จำนวน 31 แห่ง รวมทั้งสิ้น 142 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 130 ชุด (ร้อยละ 91.55) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและจัดกลุ่มคำตอบและเรียงลำดับตามความถี่

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุด 49 คน (37.69) มีตำแหน่งงานเป็นบรรณารักษ์ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนมากที่สุด 34 คน (ร้อยละ 26.15) มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีลงมา

2. การรับรู้เรื่องปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพของบุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาล

แหล่งสารสนเทศที่ได้รับการรับรู้เรื่องปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพบุคลากรห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 127 คน (ร้อยละ 97.69) ได้รับความรู้จากแหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต รองลงมาจำนวนใกล้เคียงกัน 126 คน (ร้อยละ 96.92) ได้รับความรู้จากแหล่งสารสนเทศสถาบัน จำนวน 123 คน (ร้อยละ 87.06) ได้รับความรู้จากแหล่งสารสนเทศบุคคล และจำนวนน้อยที่สุด 116 คน (ร้อยละ 89.23) ได้รับความรู้จากแหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน

การที่บุคลากรห้องสมุดส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากแหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต เป็นไปเช่นเดียวกันกับที่ รัตพร ชังธาดา (2541) กล่าวไว้ว่า แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตให้ข้อมูลความรู้ทุกสาขาวิชา และถ่ายทอดได้ในรูปแบบมัลติมีเดีย คือ มีทั้งข้อความ ภาพ และภาพเคลื่อนไหว และเสียง รวมทั้งการเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่นๆ ได้ทั่วโลก ซึ่งนอกเหนือจากความสะดวกและทันสมัยแล้ว ยังไร้ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการเข้าถึงสารสนเทศ ทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งสารสนเทศที่เป็นที่นิยมใช้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

เนื้อหาเรื่องปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ ที่ได้รับความรู้ บุคลากรห้องสมุดทุกคน (ร้อยละ 100.00) รับรู้เนื้อหาเรื่องประเภทของปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ รองลงมาจำนวน 127 คน (ร้อยละ 97.69) รับรู้เนื้อหาเรื่องวิธีการป้องกันและดูแลรักษาสุขภาพจากปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ และจำนวนน้อยที่สุด 113 คน (ร้อยละ 86.92) รับรู้เนื้อหาเรื่องผลกระทบจากปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ

การที่บุคลากรห้องสมุดส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องประเภทของปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ อาจเนื่องมาจาก ผู้ปฏิบัติงานต้องสัมผัสกับสิ่งต่างๆรอบตัวในขณะที่ทำงาน ไม่ว่าจะเป็นวัสดุสิ่งของ อุปกรณ์ที่นำมาใช้ สภาพของงาน ผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่ผู้ปฏิบัติงานอาจได้รับอุบัติเหตุ บาดเจ็บ หรือผลกระทบต่างๆ จากการปฏิบัติงานได้ (เอมอัชมา วัฒนบูรานนท์, 2547) เป็นไปเช่นเดียวกันกับ

ผลการศึกษาของ วีระพล วงษ์ประพันธ์ (2557) พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา มีความเสี่ยงทางสุขภาพจากการทำงาน ซึ่งปัจจัยทางกายภาพ เป็นสิ่งคุกคามบุคลากรมากที่สุด รองลงมาคือ ความเสี่ยงทางชีวภาพ

3. การนำเนื้อหาที่ได้รับความรู้ไปใช้ ปัญหาที่ประสบ

การนำเนื้อหาเรื่องปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ ที่ได้รับความรู้ไปใช้ เนื้อหาที่บุคลากรห้องสมุด จำนวนมากที่สุด 77 คน นำไปใช้ คือ วิธีการป้องกันและดูแลรักษาสุขภาพจากปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ เมื่อพิจารณาระดับการนำเนื้อหาไปใช้โดยรวม พบว่า บุคลากรห้องสมุดนำเนื้อหาเรื่องปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพไปใช้ในระดั้มาก และระดับปานกลาง สำหรับเนื้อหาที่บุคลากรห้องสมุดนำไปใช้ในระดั้มาก มี 2 เรื่อง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ประเภทของปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ ($\bar{X} = 3.57, S.D. = 0.82, f = 76$) ผลกระทบจากปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ ($\bar{X} = 3.54, S.D. = 0.78, f = 63$) ส่วนเนื้อหาที่บุคลากรห้องสมุดนำไปใช้ในระดั้มาก มี 1 เรื่อง คือ วิธีการป้องกันและดูแลรักษาสุขภาพจากปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ ($\bar{X} = 3.47, S.D. = 0.75, f = 77$)

การที่บุคลากรห้องสมุดส่วนใหญ่ นำเนื้อหาเรื่องวิธีการป้องกันและดูแลรักษาสุขภาพไปใช้เนื่องจาก เพื่อให้สุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถป้องกันและดูแลรักษาตนเองได้ดียิ่งขึ้น (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพ, 2554) เป็นไปเช่นเดียวกันกับผลการศึกษาของ อภิรดี ภัคดีเจริญ (2548) ที่พบว่า บุคลากรที่มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและการป้องกันอุบัติเหตุ และการติดเชื้อโรคจากการทำงานโดยรวมในระดั้มาก จะปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยในการป้องกันอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยจากการทำงานในระดั้มาก

ข้อเสนอแนะ

1. บุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาล ผู้บริหารโรงพยาบาล รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องควรเห็นความสำคัญของปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ ทั้งในด้านผลกระทบต่อสุขภาพ การดูแลและป้องกันสุขภาพ
2. โรงพยาบาลหรือสมาคมวิชาชีพ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านปัจจัยเกี่ยวข้องเนื่องกับการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ เพื่อทราบถึงผลกระทบต่อสุขภาพ การดูแลและป้องกันสุขภาพจากปัจจัยเหล่านี้
3. บุคลากรห้องสมุดโรงพยาบาล ควรนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้และปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

บรรณานุกรม

- พิชญา พรรคทองสุข. (2555). อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในงานโรงพยาบาล
 = Occupational Health and safety in Hospitals. กรุงเทพมหานคร: ยูเนี่ยน
 ครีเอชั่น.
- วีระพล วงษ์ประพันธ์. [ออนไลน์]. (2559). สรุปลสถานการณ์โรคและสิ่งคุกคามสุขภาพของ
 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา.
 เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2559. จาก:
<http://61.19.30.156/oppkorat/UserFiles/files/Health%20status%20of%20health%20worker55.pdf>.
- สำนักความปลอดภัยแรงงาน. (2558). สถานการณ์การดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีว
 อนามัยของประเทศไทยปี 2558. กรุงเทพมหานคร: บจก. พิณนาเคิล แอดเวอร์ไทซิ่ง,
 สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (2554). คู่มือการประเมินความเสี่ยงจากการ
 ทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาล (ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2554). (พิมพ์ครั้งที่ 3).
 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (2555). แนวทางการวินิจฉัยโรคและภัยจาก
 การประกอบอาชีพเบื้องต้นสำหรับหน่วยบริการสาธารณสุข. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อรรวรรณ แก้วบุญชู. (2547). การพัฒนาศักยภาพการดูแลสุขภาพของพนักงานขับรถโดยสาร
 ประจำทางองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร:
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
 วิจัย.
- อภิรดี ภักดีเจริญ. (2548). การประสบอันตรายจากการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลกลาง
 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอ็มอัชมา (รัตน์ริมจ) วัฒนบูรานนท์. (2547). วิทยาศาสตร์สุขภาพสิ่งแวดล้อม
 = Enviornmental health science. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.